

ár-sokkal, az erősödő inflációval legitimált neoliberalizmus jegyében fut, jobboldali politikai koalícióknak kedvezve. Hogy önmagában a neoliberalizmus elősegítette-e a gazdaság és a technológia digitális forradalmát, nehéz lenne megmondani. De napjainkig elérve megnehezedik az elemző dolga. Németország és az európai környezet mai stagnálásának összetevői a legutóbbi monetáris válság óta lényegében áttekinthetetlenek. Válság válságot szül. Szociális oldalon válságforrás maga a neoliberalizmus. Ma nem látni, hol végzi mostani időívünk, mi lesz végül a hozadéka.

Komáromi Sándor

Válság Ukrajnában: a moldovai területi egység felkutatása

Suveica, Svetlana: Crisis in Ukraine: A Quest for Moldovan Territorial Integrity = Súdosteuropa 62. 2014, 2 no., 208–220. p.

Svetlana Suveica a Moldovai Állami Egyetem docense, szakterülete a történelem. A Kelet-Európai országok helyzetével, köztük Fehéroroszország, Moldova és Ukrajna kapcsolatával több írásában foglalkozik. A Súdosteuropa folyóiratban idén megjelent tanulmányában a 2013 novembere óta tartó, Kijev főteréről, a Függetlenség térről (Majdan) induló zavargások nyomán kialakult és elhúzódó ukrán válság Moldovára és Transznisztriára gyakorolt hatásait ismerteti.

A szövegben többször megjelenő Euromaidan társulás alatt egy olyan hullámot értünk, melyre jellemző a tüntetések, civil zavargások és a demonstrációk sorozata Ukrajnában. A tüntetések 2013. november 21-én kezdődtek Kijev főterén; kiváltó okuk az volt, hogy az Európai Unió társulási szerződését az akkor regnáló elnök, Victor Janukovics nem írta alá, mert egy kedvezőbb ajánlatot kapott az orosz elnöktől, Vlagyimir Putyintól. Ez az ukrán emberekben felháborodást keltett. Az ukrán tüntetési hullám hasonló érzelmeket váltott ki a moldovai emberek körében is. A Dnyeszter Menti Moldáv Köztársaság (másként Dnyeszteren Túli Terület, Transznisztria, Dnyeszteren Túli Köztársaság), mely Moldova

keleti határán húzódik, s Moldova fennhatósága alá tartozik, az eseményeket követően kinyilatkoztatta függetlenedési szándékát.

Az Euromaidan tüntetések következtében az egész világ figyelme Ukrajnára és a szomszédjaira terelődött, köztük Moldovára is, melyre mind az Európai Unió, mind az Egyesült Államok felfigyelt. Miután Moldova aláírta az Európai Unió társulási szerződését, jelentős számú diplomata és hivatalnok tett látogatást az országban, s egyre többször tűnt fel az ország híreiben.

Suveica írásában kifejti, milyen visszhangot keltett az ukrán krízis Moldovában, milyen reakciókat generált a kormányzatban, továbbá, hogy várhatóan milyen kül- és belpolitikai eszközökkel szándékoznak a helyzetet kezelni. A szerző a tanulmány első felében az ukrán krízisre adott moldovai reakciókra helyezi a hangsúlyt. Az ukrán helyzettel párhuzamot vonva a szerző kifejti, hogy miután Moldova aláírta az Európai Unió társulási szerződését, az ország megosztottá vált, az Európai Unióhoz való csatlakozás pártfogoltjai és ellenzői között vita alakult ki mind a politikai szférában, mind a médiában.

Moldova minden lépése az európai integráció felé egyúttal egy lépésnyi távolodást jelent az orosz befolyás alól. Az integráció politikai, gazdasági, továbbá stratégiai előnyöket hozna az országnak, mindez azonban az Oroszországtól való teljes és végső eltávolodást jelentené, mely jelentős következményekkel, politikai és gazdasági hátrányokkal járna Moldova számára.

„Az Oroszország vezette Eurázsiai Vámunió (ECU), melynek Moldova is tagja, a poszt-szovjet tagállamok történelmi kapcsolatán, kötődésén alapul, továbbá Moldova energiaellátása is jelentős mértékben függ a Vámunió tagságon.”¹

Egy kvalitatív kutatásból, mely a Szlovák Atlanti Bizottság (Slovak Atlantic Commission) és a Közép-Európai Politikai Intézet (Central European Policy Institute) együttműködésével jött létre, s melyet a mol-

¹ Suveica, Svetlana: Crisis in Ukraine: A Quest for Moldovan Territorial Integrity. *Südosteuropa* 62 (2014), 211.

dovai média közölt, kiderül, több moldovai inkább az Eurázsiai Vámunió felé orientálna, mintsem az EU felé.²

Az ukrán események fokozódása, és különösen a Krím-félsziget elvesztése, Moldovában is feszültségeket okozott. Habár a társadalmi diskurzus középpontjában továbbra is az EU integráció előnyeinek és hátrányainak mérlegelése maradt, a területi egység sértetlenségének problémája is komoly kérdéssé vált a médiában. Ekkor került a képbe Transznisztria, amelyet Oroszország nyugati „előőrs”-ének tekintenek.

A szerző gondolatmenetét a transznisztriai helyzet ismertetésével folytatja: „A Krím-félsziget hozzácsatolása Oroszországhoz azonnali reakciót váltott ki a transznisztriai hatóságokból. Népszavazás során kiderült, hogy a krími és a transznisztriai lakosok egyaránt hisznek az orosz világ újjáéledésében, s az embereknek igénye van az orosz egységhez tartozáshoz. Ám Transznisztria régóta követelt függetlenségi szándéka nem volt benne Oroszország terveiben: az oroszok ugyan mutattak stratégiai érdeklődést a terület iránt, de ennél komolyabb szándékot nem közöltek Transznisztria irányába.”³

Az ukrán konfliktus következményeképp az orosz–ukrán viszony jelentősen megromlott, s ezzel együtt az orosz támogatás (ami például a kedvezményes gázárakban testesül meg) megszűnt.

A nemzetközi médiában Transznisztria többször jelent meg a „következő Krímként”. Politikai szakértők egy transznisztriai „második front” megnyitását is reális opciónak tartják.

A moldovai hatóságok aggodalma azonban nem korlátozódik csak Transznisztria területére. Gagauzia, amely Moldova déli részén elhelyezkedő autonóm terület, figyelmeztette Moldovát, hogy elszakad tőle, amennyiben Moldova megváltoztatja politikai státuszát. Míg Moldova szerint az életszínvonal emeléséhez és a gazdaság modernizálásához az egyetlen út az Európai Unióba való belépés, a gagauz vezetők szerint az Eurázsiai Vámunióba lépés hozná meg ugyanezeket a változásokat. A gagauzoknak azonban fontos a jó kapcsolat ápolása az oroszokkal, hiszen az orosz munkaerőpiac egy részét gagauz munkaerő képezi.

² Suveica, 2014: *Crisis in Ukraine*, i.m. 211.

³ Saját fordítás, Suveica, 2014: *Crisis in Ukraine*, i.m. 212.

Az ukrajnai krízis dilemma elé állította Moldovát: csatlakozzon-e az Európai Unióhoz vagy sem? A dilemma egyik oka az ország területi sértetlenségét veszélyeztető növekvő fenyegetettség, amit főleg a transznisztriai és a gagauz régiók miatt érzékelnek. Az Európai Unió és az Egyesült Államok képviselői moldovai látogatásaik során kifejezték bátorításukat az ország és az EU-s csatlakozás irányában. Sokan azonban jobbnak látnák, ha Moldova az oroszok hatásköre alatt marad az energiaforrások miatt. A Moldovában lévő két ellenzéki párt, a Szocialista párt, továbbá a Kommunista párt, nyíltan felvállalta Európai Unió ellenességét.

Transznisztriában a média minden lehetőséget kihasznál, hogy téves információt közöljön Ukrajna és Oroszország szerepéről, Moldováról, továbbá az Európai Unióba való integrációról.

2014. június 27-én Moldova, Ukrajna és Grúzia aláírta az Európai Unió társulási egyezményét. A csatlakozásig még ugyan hosszú út áll előttük, de jó esélyük van a teljes integrálódásra.

Szabó Vivien